

การพัฒนดัชนีสีวัดความสุขในการเรียนของนักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ปัทมา ทองสม กม.*

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนดัชนีสีวัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1,532 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อทดสอบโมเดลความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุใช้โปรแกรม LISREL 8.53

ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีสีวัดความสุขของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบทั้งห้าเป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ศาสตรบัณฑิต และโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ 222.83 df เท่ากับ 226 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 AGFI เท่ากับ 0.98 และการวิเคราะห์ความสุขในการเรียนพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 3.59 ระดับชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์ทางลบต่อองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล เท่ากับ -0.101 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า χ^2 เท่ากับ 117.97 ค่า df เท่ากับ 119 ค่า GFI เท่ากับ 0.995 และค่า AGFI เท่ากับ 0.981 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะอาจารย์ ลักษณะการเรียนการสอน ลักษณะนักศึกษา ลักษณะวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษารวมวิทยาลัย และลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง โดยลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง และลักษณะนักศึกษารวมวิทยาลัยมีอิทธิพล ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.205 และ 0.189 ตามลำดับ, $p < 0.01$ ขณะที่ลักษณะการเรียนการสอนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.075, $p < 0.01$ ลักษณะนักศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสุขในการเรียน ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.19, $p < 0.01$

คำสำคัญ : ดัชนีสีวัด ความสุขในการเรียน นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต โมเดลเชิงสาเหตุ

* หัวหน้ากลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก

THE DEVELOPMENT OF FINDICATIONS OF HAPPINESS IN LEARNING OF STUDENTS IN NURSING SCIENCE UNDERGRADUATE PROGRAMS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

PATTAMA THONGSOM M.Ed.*

The study aimed to develop happiness indicators of learning and develop causal relationship model of factors effecting learning with happiness for students in nursing science undergraduate programs under the Ministry of Public Health. The sampling group consisted of 1,532 nursing students chosen by multi-stage random sampling. The data were gathered by questionnaires and analyzed by exploratory factor analysis to group the variables and carry out a confirmatory factor analysis to test the validity of the happiness structural model in learning of students in nursing science undergraduate programs. LISREL8.53 was used to test the causal relationship model.

The results of the research showed that the composite indicators of happiness learning consist Of 5 composite indicators: satisfaction in learning, eagerness in learning, professional attitude, satisfaction in themselves, and anxiety respectively. The 5 composite indicators of happiness learning can be used to co-explain the happiness in learning for students in nursing science undergraduate programs. The validity test of the measurement of the structural model of happiness in learning found that the model is consistent with the empirical data with $\chi^2 = 222.83$, $df = 226$, $GFI = 0.99$ and $AGFI = 0.98$. The students in nursing science undergraduate programs had average of happiness learning in high level at 3.59. There was correlation between happiness learning in every composite indicator and level of learning at the significant level of 0.01. There was negative correlation between GPA and anxiety with -0.101 at the significant level of 0.01.

The causal relationship model of factors effecting learning with happiness for students in nursing science undergraduate programs showed that the factors effecting learning with happiness consisted of 6 composite indicators : characteristics of teacher, characteristics of learning, characteristics of student, characteristics of college, characteristics of friend, and characteristics of parent. Results indicated that the relationship model matched empirical data by $\chi^2 = 117.97$, $df = 119$, $GFI = 0.995$ and $AGFI = 0.981$. The characteristics of parent and characteristics of friend had both direct and indirect effect on happiness learning with 0.205 and 0.189 respectively at the significant level of 0.01. The characteristics of learning affected indirectly effect on happiness learning with 0.075 at the significant level of 0.01. The characteristics of student had statistically significant direct effect at 0.01 on happiness learning with 0.19.

Keywords : indicator, happiness learning, nursing students, casual relationship model

* Head of Quality Assurance Department, Educational Development Division, Praboromarajchanok Institute of Health Workforce Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันที่มีความขัดแย้งและสับสน อีกทั้งปัญหาต่างๆที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนของสังคมอย่างรวดเร็ว มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคม มีความยึดติดกับสถานภาพปัจจุบัน มักมีความทุกข์เมื่อต้องปรับเปลี่ยนตนเองจากวิถีชีวิตที่คุ้นเคยต่อการก้าวให้ทันตามสถานการณ์ของสังคมที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาก็เช่นกัน ถือเป็นก้าวแห่งการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ของนักศึกษาที่ก้าวขึ้นมาจากมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนระดับขั้นพื้นฐาน เน้นการจำและทำความเข้าใจ ในขณะที่การเรียน ระดับอุดมศึกษาเน้นที่การทำความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาองค์ความรู้¹

ความแตกต่างของวิธีการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียน ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดจากการเรียน แต่ละบุคคลอาจมีระดับความเครียดหรือ ความทุกข์ในการเรียนที่แตกต่างกัน แลแล้วแต่พื้นฐานและกระบวนการปรับตัวของแต่ละบุคคล บางคนก็ต้องพักการเรียน ลาออกจากกลางคัน หรือที่รุนแรงถึงขั้นทำร้ายตนเองถึงแก่ชีวิต ด้วยขาดความสุขในการเรียน ความสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญ สังคมจะอยู่เย็นเป็นสุขได้ การเติบโตทางเศรษฐกิจควรมาพร้อมกับความสุข ประเทศที่พัฒนาแล้วแต่ไม่มีความสุข มักพบกับปัญหามากมาย เช่น สหรัฐอเมริกามีนักเรียนยิงเด็กนักเรียนด้วยกันตาย มีปัญหาโรคจิตมากมาย ประเทศ เจริญเติบโตแต่ประชาชนกลับขาดความสุข มีแต่ความขัดแย้ง มีความทุกข์ ความสุขจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของบุคคลมากกว่าปัจจัยภายนอก²

การพัฒนาความสุขของนิสิตนักศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาชีวิตของนิสิตนักศึกษา

เพราะพบปัญหาว่ามีนิสิตนักศึกษาที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งปัญหาจากการดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด อุบัติเหตุ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะ โรคเอดส์ ซึ่งนิสิตนักศึกษาจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง เพราะอยู่ในวัยที่กำลังตื่นตัวทางเพศ จากการกระดูเราจากฮอว์โมเนเพศตามธรรมชาติ และนอกจากนั้นยังพบว่า อัตราการฆ่าตัวตายของนักศึกษามีจำนวนมากเป็นอันดับสาม³ รองลงมาจากอุบัติเหตุและฆาตกรรม สาเหตุการฆ่าตัวตายมาจากความกดดันด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านการเรียน นักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่หย่าร้าง หลายคนมีปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และมักจะเป็นกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ใหญ่โตและมีชื่อเสียง โดยเฉพาะจากข่าวที่น่าสลดใจ ได้แก่ การฆ่าตัวตายของนิสิตนักศึกษา อันเกิดจากความผิดหวังในด้านการเรียน ความรัก การขาดแคลนทรัพย์ พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง อันเกิดจากความโกรธ ผิดหวังในความรัก และเพศตรงข้าม

ข้อมูลดังกล่าวทำให้ประเมินได้ว่านิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปรวมทั้งนักศึกษาพยาบาลต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตและการเรียน อนึ่งสังคมรวมทั้งองค์กรวิชาชีพ คาดหวังกับบัณฑิตพยาบาลไว้สูง ว่าต้องเป็นบุคคล ที่มีคุณภาพประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์คือ มีความรู้ความชำนาญในวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ความเมตตา กรุณา มีบุคลิกภาพที่สดชื่น แจ่มใส กระตือรือร้นพร้อมจะช่วยเหลือ ผู้ป่วยที่มีความทุกข์จากภาวะเจ็บป่วย นั่นคือบัณฑิตพยาบาลจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสุขสมบูรณ์ทุกด้านทั้งร่างกายจิตใจอารมณ์ และความรู้ในเชิงวิชาชีพ⁴ แต่จากการสำรวจพบว่า นักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบกับเนื้อหาวิชาของ

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่ยาก และการฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยที่ส่งผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้ง่าย และอาจมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพได้ ซึ่งขณะนี้ นักศึกษาพยาบาลจำนวนหนึ่งที่ต้องพักการเรียนเพราะเกิดความเครียดทั้งจากการต้องปรับตัวให้เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา การต้องพักอาศัยในหอพัก ของวิทยาลัยที่มีกฎระเบียบวินัย ต่างๆ เนื้อหาสาระวิชาที่ยากและต้องบูรณาการความคิดให้เกิดความรู้ความเข้าใจ บางรายหนีเรียนจนไม่มีสิทธิสอบ และบางรายขอลาออกเพราะไม่สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ดังนั้นหากทราบถึงดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษา จะช่วยให้มีการจัดการเรียนการสอน ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ อีกทั้งการที่นักศึกษามีความสุขในการเรียนช่วยให้เกิดขวัญและ กำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีการลาออกกลางคัน หรือต้องหยุดพักการศึกษา และความสุขในการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การสร้างคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และความรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) พัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
- 2) พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 29 แห่ง มีจำนวนนักศึกษารวมทั้งหมด 13,578 คน ซึ่งกำลังศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มหรือแบ่งพื้นที่ (Stratified sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยจำแนกประชากรออกตามลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งของสถานศึกษา แล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างขั้นที่สองแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากเลือกสถานศึกษา 2 แห่ง จากแต่ละกลุ่มสถานศึกษาตามภาค ได้สถานศึกษารวมทั้งสิ้น 10 แห่ง จากนั้น ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มหรือแบ่งพื้นที่ (Stratified sampling) อีกครั้ง โดยสุ่มเลือกนักศึกษาในแต่ละวิทยาลัยให้กระจายทุกชั้นปี ชั้นปีละ 35 คน รวมนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,532 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ของสถาบันพระบรมราชชนก⁴ สภาการพยาบาล⁵ และ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ⁶ ที่ระบุว่า บัณฑิตพยาบาลควรสามารถบูรณาการความรู้ทางการพยาบาล และศาสตร์อื่นๆ ไปใช้ปฏิบัติงานในระบบสุขภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน และสามารถพัฒนาศักยภาพประชาชนให้ “ดู แล แ ละ พ ้ น ึ่ง ต น เอง ได้” เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพและเอื้ออาทร เป็นบุคคลที่มีความแข็งแรงทั้งร่างกายและจิต มีบุคลิกภาพดี สดชื่น แจ่มใส มีน้ำใจ

หลักการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542⁷ และ Arthur W. Chickering and Zelda F. Gamson(1987)⁸ ที่เห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการ

ศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนานักศึกษาให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จ และเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป ด้วยสังคมที่ดีคือสังคมที่มีความสุข ไซแนวกิดของ Dunn & Hettler (2006)⁹ ที่ระบุว่ามิติแห่งความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษาประกอบด้วย 6 มิติ ประกอบด้วยร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา การงานอาชีพ (การเรียนรู้) และจิตวิญญาณ ผนวกกับทฤษฎีของ Maslow (1998)¹⁰ ที่เชื่อว่ามนุษย์จะมีความสุขเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ตามลำดับ ขั้นความต้องการของมนุษย์ในรูป พีระมิด

แนวคิดของ Layard และประเวศ วะสี¹¹ ที่ระบุว่าความสุขเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในตัวบุคคลมากกว่าปัจจัยภายนอก อีกทั้งแนวทางการจัดการเรียนการสอน อย่างมีความสุขของกิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ¹²

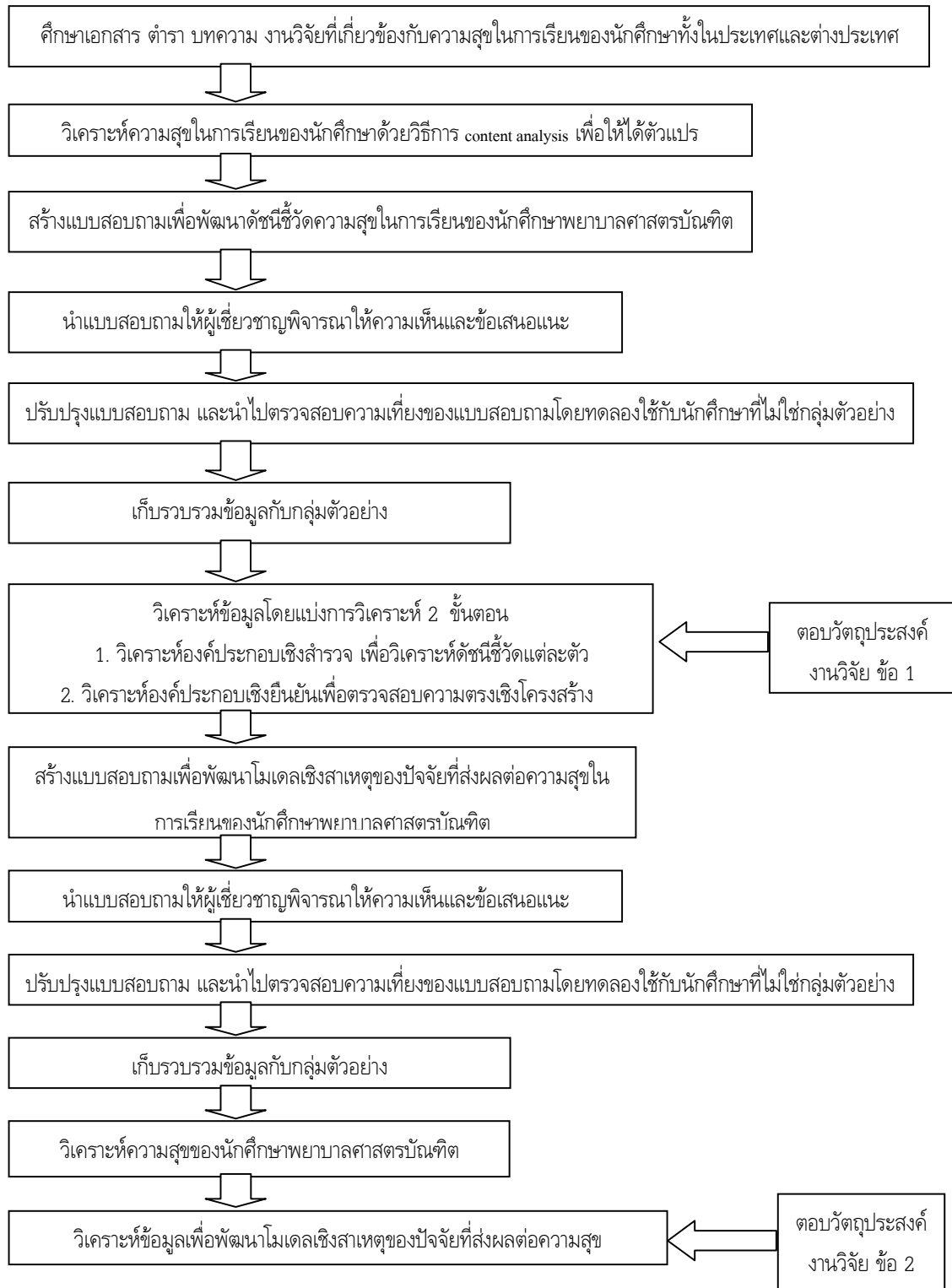
เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเพื่อพัฒนาค้นชี้นำความสุข ในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 9 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติบรรยายเพื่อศึกษาและอธิบาย โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยใช้สถิติ Pearson Correlation

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อนำไปสร้างกรอบโมเดลดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของ โมเดลดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.53

ตอนที่ 5 การสร้างสเกลองค์ประกอบดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ระดับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุขโดยใช้สถิติพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกับเพศ ระดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Spearman rho และ Pearson

ตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

ตอนที่ 8 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สังเกตได้ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และตัวแปรสังเกตได้ระหว่างดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson

ตอนที่ 9 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.53

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบที่ผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ มีค่าไอเกนมากกว่า 1 มีตัวแปรอธิบายในแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปร และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.30 เมื่อเรียงลำดับตามค่าไอเกน และร้อยละของความแปรปรวนรวม มีดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียน

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	% ของความแปรปรวนรวม
องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้	10.148	31.714
องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ	2.868	8.962
องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน	1.711	5.347
องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล	1.587	4.959
องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง	1.270	3.969

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล และองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่าดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามองค์ประกอบทั้งห้า ตามค่าน้ำหนักตัวประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบ มีจำนวนดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ (KNOW) มีทั้งสิ้น 8 ตัวแปร
2. องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ (ATTI) มีทั้งสิ้น 8 ตัวแปร
3. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน (STUD) มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร
4. องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล (ANXI) มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร
5. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง (SATI) มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สร้างโมเดล โครงสร้างความสุข ในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตจากข้อมูลที่ได้อาจการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ เป็นตัวแปรผล (effect indicators) ของตัวแปรแฝงที่บ่งบอกและสะท้อนความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตแล้วจึงได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) โมเดลที่สร้างขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบตัวแปรผล (effect indicators) ของตัวแปรแฝงที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีชี้วัดทั้งหมดมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองในครั้งเดียว โดยไม่ต้องผ่านการสร้างสเกลองค์ประกอบ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ต่างๆ ได้มากกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งและยังเป็นวิธีการที่รวดเร็ว เพราะทำการวิเคราะห์ได้ครั้งเดียว อีกทั้งโมเดลของผู้วิจัยมีขนาดเหมาะสมกับพื้นที่การทำงานของโปรแกรมลิสเรล ซึ่งผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกและอันดับสอง

ดัชนีชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t	R^2	สัมประสิทธิ์ที่คะแนน องค์ประกอบ
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก					
<u>องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้</u>					
ความรู้สึกสนุกในการเรียน ตื่นเต้นและ ยินดีที่จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	0.62**			0.39	0.433
ความเอาใจใส่วิชาที่เรียน	0.60**	0.03	18.28	0.36	0.456
ความรู้สึกเพลิดเพลินในการเรียนและอยาก เรียนรู้	0.70**	0.03	22.67	0.48	0.508
ความไม่ท้อถอยหรือเบื่อง่ายเมื่อเรียนวิชา ที่มีเนื้อหายาก	0.61**	0.03	19.69	0.37	0.499
การมาถึงห้องเรียนก่อนเวลาและนั่ง ด้านหน้า	0.61**	0.03	18.64	0.37	0.533
การให้ความสำคัญกับสิ่งที่อาจารย์สอน	0.72**	0.03	21.45	0.51	0.514
ความชื่นชอบในกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงความรู้	0.73**	0.03	22.00	0.53	0.524
ความสามารถโดยอิสระ					
ความเพลิดเพลินในการซักถามและแสดง ความคิดเห็นในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาที่ เรียน	0.75**	0.03	21.36	0.57	0.507
<u>องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการ เรียน</u>					
ความรู้สึกเพลิดเพลินและมุ่งมั่นกับการ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแม้จะ ยากลำบากเพียงใด	0.74**			0.55	0.552
ความพึงพอใจในผลการเรียนของตนเอง	0.60**	0.02	21.44	0.35	0.502
ความพึงพอใจต่อการทำงานกลุ่มและได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาที่ เรียนกับเพื่อนๆในชั้นเรียน	0.61**	0.02	21.80	0.37	0.498

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกและอันดับสอง(ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t	R^2	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
ความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ของวิทยาลัย	0.59**	0.03	21.64	0.35	0.533
ความยินดีที่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของวิทยาลัย	0.55**	0.03	20.24	0.31	0.517
<u>องค์ประกอบด้านความพึงพอใจใน ตนเอง</u>					
อารมณ์ดี ยิ้มง่าย สดชื่น แจ่มใสอยู่เสมอ	0.61**			0.37	0.292
ยอมรับในรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพของ ตนเอง	0.31**	0.03	8.25	0.10	0.174
ยอมรับในความสามารถของตนเอง	0.59**	0.03	13.30	0.35	0.295
ความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในตนเอง	0.62**	0.03	13.43	0.39	0.314
ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเมื่อ เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆที่รู้จัก	0.73**	0.04	13.55	0.54	0.422
ความสนุกสนานกับการดำรงชีวิตใน ปัจจุบัน	0.87**	0.05	14.91	0.76	0.529
<u>องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล</u>					
ความรู้สึกว่าถูกบังคับให้เรียนหนังสือ	0.46**			0.21	0.140
ความรู้สึกเหงาและว้าเหว่แม้อยู่ท่ามกลาง เพื่อนร่วมชั้นเรียน	0.63**	0.06	15.93	0.39	0.185
ความรู้สึกรำคาญและหงุดหงิดเวลาฝึก ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยที่แสดงอาการ ก้าวร้าวหรือเรียกร้องความสนใจ มี พฤติกรรมจุกจิก จู้จี้ พุดมาก	0.78**	0.07	14.98	0.60	0.218
ความรู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาให้การ พยาบาลผู้ป่วยเพราะเกรงทำผิดกฎหมาย และถูกฟ้องร้องในภายหลัง	0.65**	0.06	14.22	0.43	0.159

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกและอันดับสอง(ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t	R^2	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
ความเบื่อหน่ายที่วิชาชีพพยาบาลเป็นการ ทำงานที่ต้องใกล้ชิดกับประชาชน ต้อง รับรู้และแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนทั้ง ในเรื่องสุขภาพและการดำรงชีวิต ประจำวัน	0.68**	0.07	14.94	0.46	0.219
องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ การดูแลและสัมผัสผู้ป่วยด้วยความเต็ม ใจถึงแม้จะเป็นโรคที่ติดต่อได้ง่าย และ ไม่รังเกียจต่อเชื้อโรคหรือสิ่งสกปรกที่ขับ ออกมาจากร่างกายผู้ป่วย	0.63**			0.39	0.430
ความปลอบปล้มใจที่ได้ปฏิบัติการ พยาบาลจนผู้ป่วยในความรับผิดชอบมี อาการดีขึ้น	0.50**	0.02	15.69	0.25	0.299
ความตั้งใจในการวางแผนการพยาบาล ก่อนฝึกปฏิบัติงานจริงและการเขียนรายงาน การพยาบาลและอาการผู้ป่วยเมื่อเสร็จ สิ้นการให้การพยาบาลแล้ว	0.70**	0.02	21.40	0.49	0.446
ความชื่นชอบในการเรียนวิชาชีพพยาบาล ที่ทำให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของบุคคลใน ชุมชนและสังคม	0.72**	0.03	21.46	0.51	0.481
ความรู้สึกละสบายใจและไม่วิตกกังวลกับ การเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ เพราะสามารถ ปรับตัวเข้ากับระบบการนิเทศของ อาจารย์พี่เลี้ยงและระบบการปฏิบัติงาน ของแต่ละแหล่งฝึกภาคปฏิบัติได้	0.75**	0.03	21.21	0.56	0.565

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกและอันดับสอง(ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	น้ำหนัก องค์ประกอบ	SE	t	R^2	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
ความรู้สึกลบลาบปลื้มและพึงพอใจที่สามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยได้	0.72**	0.02	21.17	0.51	0.441
ความเชื่อมั่นว่าการศึกษาวิชาชีพพยาบาลคือเป้าหมายหลักของชีวิต	0.63**	0.03	19.07	0.40	0.448
ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	0.65**	0.02	19.21	0.42	0.404
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง					
องค์ประกอบดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียน(HAPP)					
องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้	0.90**	0.04	23.17	0.81	
องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน	0.98**	0.03	30.77	0.96	
องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง	0.69**	0.05	16.13	0.48	
องค์ประกอบด้านความวิตกกังวล	0.23**	0.03	7.01	0.05	
องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ	0.87**	0.04	22.74	0.75	
Chi-square(χ^2) = 222.83		df = 226		p = 0.54707	
GFI = 0.99		AGFI = 0.98		RMR = 0.021	

**p<0.01

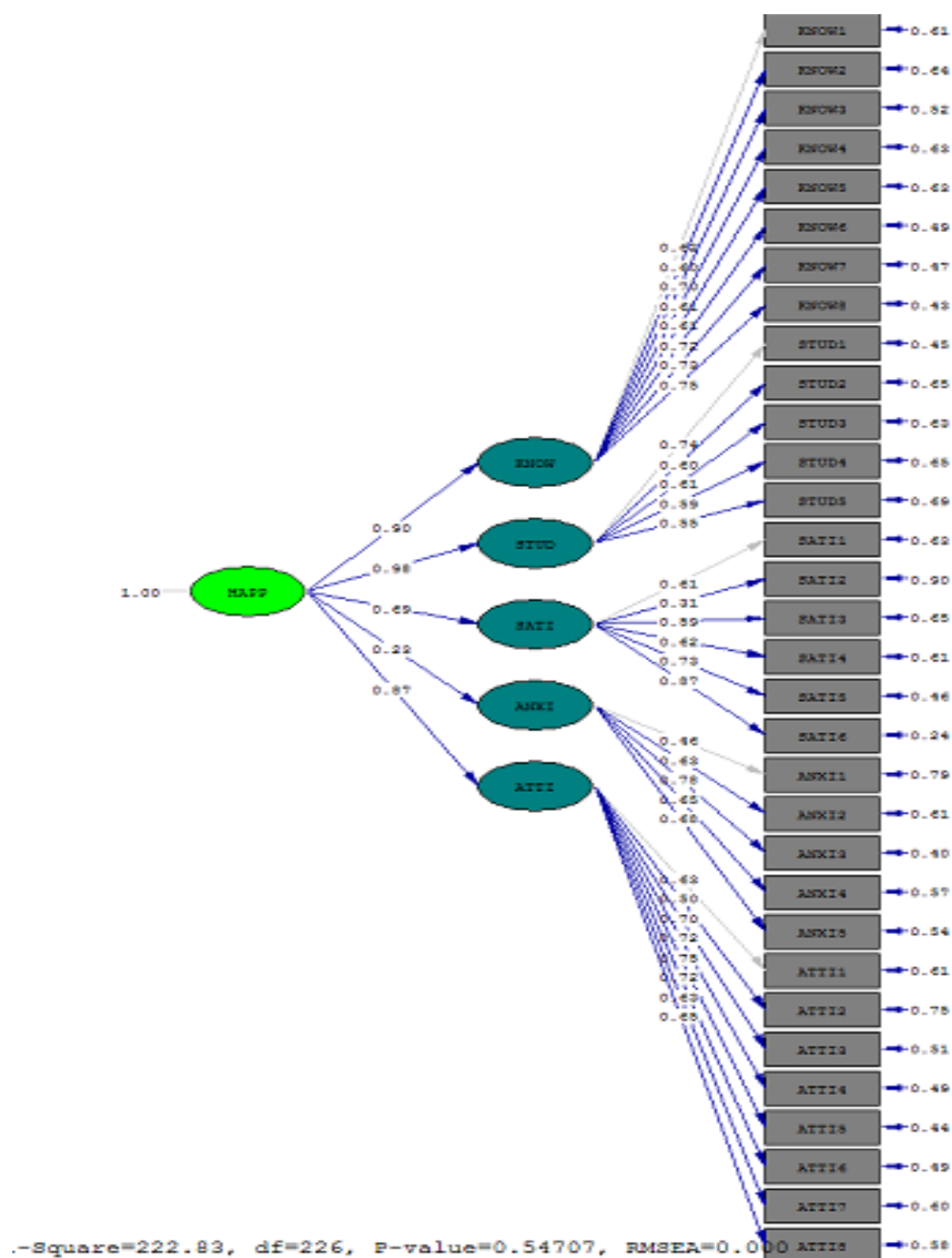
จากตารางที่ 2 พบว่า น้ำหนักของดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 32 ตัวแปร มีค่าเป็นบวก มีขนาดสูงตั้งแต่ 0.31 - 0.87 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว แสดงว่าดัชนีชี้วัดทั้ง 32 ตัวแปร เป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญของความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยดัชนีชี้วัดที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความสนุกสนานกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.87 และมีความผันแปรร่วมกับองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง ร้อยละ 76 รองลงมาคือ ความรู้สึกรำคาญ และ หงุดหงิดเวลาฝึกปฏิบัติงานกับผู้ป่วยที่แสดงอาการก้าวร้าวหรือเรียกร้องความสนใจมีพฤติกรรมจุกจิก จู้จี้ พุดมาก ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.78 และมีความผันแปรร่วมกับ องค์ประกอบด้านความวิตกกังวลร้อยละ 60 และดัชนีชี้วัด ที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ การยอมรับในรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพของตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.31 ซึ่งมีความผันแปรร่วมกับองค์ประกอบด้านความ พึงพอใจในตนเอง ร้อยละ 10

สำหรับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 5 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีขนาดสูง ตั้งแต่ 0.23 - 0.98

และมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปน้อย คือ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.98, 0.90, 0.87, 0.69 และ 0.23 ตามลำดับ

จากน้ำหนักร่ององค์ประกอบดังกล่าว แสดงว่า ความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เกิดจากองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือองค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านมีความแปรผันร่วมกับ องค์ประกอบดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 96, 81, 75, 48 และ 5 ตามลำดับ และพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ 222.83 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า df เท่ากับ 226 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.000 และค่า Standardized RMR เท่ากับ 0.022 GFI เท่ากับ 0.99 และ AGFI เท่ากับ 0.98

แผนภาพที่ 1 โมเดลดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมาใช้สำรวจหาระดับความสุขของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 10 แห่ง จำนวน 1,532 คน แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลการสำรวจระดับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกระทรวงสาธารณสุข พบว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยของความสุขอยู่ระหว่าง 2.51–4.25 หมายความว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขอยู่ในระดับ ปานกลาง – มาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกับเพศ ระดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสมพบว่า ความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความสัมพันธ์กับเพศของนักศึกษา ในองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในการเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ความพึงพอใจในตนเอง ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความพึงพอใจในการเรียน ทักษะคิดวิเคราะห์และความวิตกกังวล เท่ากับ 0.142, 0.139, 0.116, 0.097 และ 0.075 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

และความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในตัวแปรขององค์ประกอบความพึงพอใจในตนเอง องค์ประกอบความพึงพอใจในการเรียน องค์ประกอบความสนใจใฝ่เรียนรู้ และองค์ประกอบด้านทักษะคิดวิเคราะห์ โดยในองค์ประกอบความวิตกกังวลพบว่าคะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับ ความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัด กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ห้อิทธิพลของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ค่าสถิติ						
Chi-square(χ^2) = 117.97 df = 119 p = 0.50933 GFI = 0.995 AGFI = 0.981 RMR = 0.00682 RMSEA = 0.000						
ขนาดของอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุไปตัวแปรผล						
ตัวแปรผล	ลักษณะนักศึกษา			ความสุขในการเรียน		
ตัวแปรสาเหตุ	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ลักษณะการเรียนการสอน	0.40**	-	0.40**	0.19	0.075**	0.265
ลักษณะอาจารย์	-0.18	-	-0.18	0.08	-0.035	0.115
ลักษณะวิทยาลัย	0.010	-	0.010	0.02	0.002	0.022
ลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง	0.35**	-	0.35**	0.14**	0.065**	0.205**
ลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัย	0.30**	-	0.30**	0.13**	0.056**	0.189**
ลักษณะนักศึกษา	-	-	-	0.19**	-	0.19**
สมการโครงสร้างตัวแปร						
	ลักษณะนักศึกษา			ความสุขในการเรียน		
R-Square	0.511			0.374		

ตารางที่ 3 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ห้ัทธิพลของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต(ต่อ)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้				
ตัวแปรแฝง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	SE	SS	R^2
ตัวแปรสังเกตได้				
ความสุขในการเรียน				
ความสนใจใฝ่เรียนรู้	.075**		0.205	0.563
ความพึงพอใจในการเรียน	0.84**	0.027	0.265	0.713
ความพึงพอใจในตนเอง	0.65**	0.016	0.121	0.417
ความวิตกกังวล	-0.10**	0.014	-0.015	0.010
ทัศนคติต่อวิชาชีพ	0.82**	0.025	0.200	0.668
ลักษณะนักศึกษา				
สุขภาพอนามัย	0.72**		0.466	0.522
การเห็นคุณค่าของการเรียนรู้	0.90**	0.019	0.512	0.808
ความรู้สึที่ดีต่อผู้อื่น	0.74**	0.021	0.437	0.542
การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.93**	0.021	0.511	0.862
ทัศนคติต่อวิชาชีพ	0.67**	0.021	0.402	0.453
ลักษณะการเรียนการสอน				
บทเรียนสนุกสนานสนใจ	0.68**	0.014	0.681	0.464
บรรยากาศการเรียนการสอน	0.81**	0.014	0.807	0.651
กระบวนการจัดการเรียนการสอน	0.91**	0.015	0.908	0.824
สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน	0.75**	0.019	0.754	0.568
การประเมินผลการเรียนการสอน	0.80**	0.016	0.802	0.643
ลักษณะอาจารย์				
เข้าใจธรรมชาตินักศึกษา	0.84**	0.016	0.627	0.701
ทักษะในการสื่อสาร	0.88**	0.015	0.591	0.766
รักและเอาใจใส่	0.86**	0.016	0.654	0.732
แบบอย่างที่ดีของพยาบาล	0.77**	0.015	0.479	0.586

ตารางที่ 3 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อ)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้				
ตัวแปรแฝง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	SE	SS	R^2
ตัวแปรสังเกตได้				
ลักษณะวิทยาลัย				
ลักษณะทางกายภาพ	0.86**	0.017	0.674	0.737
บริการการศึกษา	0.89**	0.017	0.715	0.792
กิจกรรมนักศึกษา	0.84**	0.019	0.731	0.706
ลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง				
สถานภาพของครอบครัว	0.86**	0.034	0.552	0.741
เข้าใจศักยภาพ	0.82**	0.015	0.494	0.665
ส่งเสริมความสามารถ	0.83**	0.017	0.545	0.694
เอาใจใส่	0.82**	0.016	0.511	0.668
สัมพันธภาพในครอบครัวและสังคม	0.68**	0.015	0.374	0.463
ลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัย				
ความช่วยเหลือทางวิชาการ	0.90**	0.013	0.545	0.815
การยอมรับ	0.78**	0.016	0.537	0.609

**P<0.01 DE = อิทธิพลทางตรง IE = อิทธิพลทางอ้อม TE = อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 3 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่า χ^2 เท่ากับ 117.97 และไม่นัยสำคัญทางสถิติ ค่า df เท่ากับ 119 GFI เท่ากับ 0.995 และ AGFI เท่ากับ 0.981

ลักษณะการเรียนการสอน มีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.19 และมีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวก ต่อลักษณะศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.40, $p < 0.01$ ทำให้มีอิทธิพลทางอ้อมที่เป็นบวกต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะนักศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.075, $p < 0.01$

ลักษณะอาจารย์ และลักษณะวิทยาลัย มีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะศึกษา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ทำให้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะนักศึกษา

ลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง มีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.14, $p < 0.01$ และมีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกต่อลักษณะศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน มีค่าเท่ากับ 0.35, $p < 0.01$ ทำให้มี

อิทธิพลทางอ้อมที่เป็นบวกต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะนักศึกษา มีค่าเท่ากับ .065, $p < 0.01$

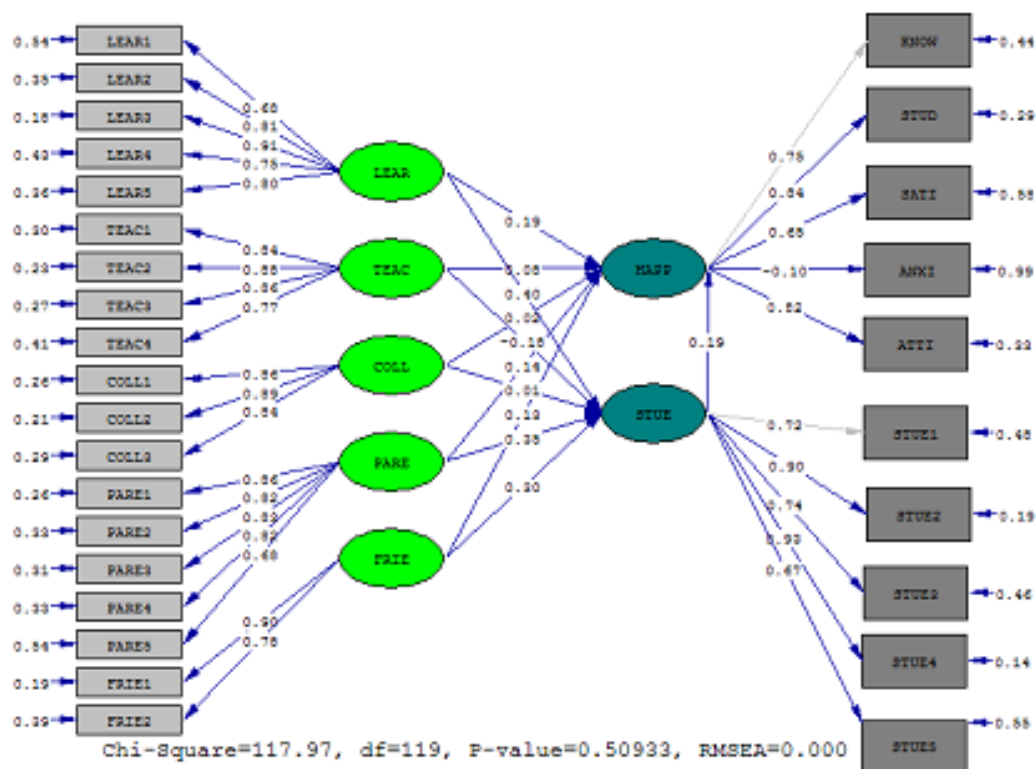
ลักษณะนักศึกษารวมวิทยาลัย มีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกกับความสุขในการเรียนของนักศึกษา พยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.13, $p < 0.01$ และมีอิทธิพลทางตรง ที่เป็นบวกต่อลักษณะศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน มีค่าเท่ากับ 0.30, $p < 0.01$ ทำให้มีอิทธิพลทางอ้อมที่เป็นบวกต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านลักษณะนักศึกษา มีค่าเท่ากับ .056, $p < 0.01$

ลักษณะนักศึกษา มีอิทธิพลทางตรงที่เป็นบวกกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.19, $p < 0.01$

และเมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝง คือ ตัวแปรความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (HAPP) มีค่าเท่ากับ 0.374 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงลักษณะนักศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.511

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงความสุขในการเรียน พบว่าตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีค่านำหนักองค์ประกอบเป็นบวกได้แก่ความพึงพอใจในการเรียนที่สอดคล้องวิชาชีพ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ และความพึงพอใจในตนเอง มีค่านำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.84, 0.82, 0.75 และ 0.65 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.713, 0.668, 0.563 และ 0.417 โดยมีตัวแปรสังเกตได้ความวิตกกังวลที่มีค่าเป็นลบ โดยมีค่านำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ -0.10 และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.010

แผนภาพที่ 2 โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบดัชนีชี้วัดทั้ง 5 องค์ประกอบว่าสามารถสะท้อนความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และให้ความสำคัญสูงสุดกับ 2 องค์ประกอบเท่ากัน คือ องค์ประกอบด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้และองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการเรียน รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง และองค์ประกอบด้านความวิตกกังวล ตามลำดับ ซึ่งการที่นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบนั้น อาจจะเป็นผลเนื่องมาจากการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนามนุษย์ให้สามารถแสวงหาหนทางที่จะเติมเต็มความต้องการได้อย่างเป็นรูปธรรม และเหมาะสม ความสุขของนักศึกษาเกิดจากการได้สนองความต้องการของตนเอง ซึ่งทฤษฎีของ Maslow (1998) ระบุว่า มนุษย์มีความต้องการการเรียนรู้ เป็นความต้องการที่บุคคลปรารถนาในด้านความรู้ ความหมายของชีวิตและการดำรงชีวิต มีความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม เป็นความต้องการเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองว่ามีประโยชน์ มีคุณค่า และต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือว่าตนเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติยศและมีศักดิ์ศรีด้วย มีความต้องการความสมหวังในชีวิต เป็นความต้องการที่บุคคลปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่ตนคิดและตั้งความหวังไว้ ซึ่งแต่ละคนต่างตั้งความมุ่งหวังของตนเองไว้แตกต่างกัน และมีความต้องการในการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุขให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน ความต้องการให้โลกมนุษย์มีแต่ความสุขสงบ ดังนั้นนักศึกษาจึงมี

ความเห็นว่างค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ 32 ตัวแปร เป็นสิ่งที่สำคัญสามารถสะท้อนความรู้สึกที่เป็นสุขอันเกิดจากการได้รับตอบสนองตามความต้องการ

และประเด็นความวิตกกังวลที่เป็นดัชนีชี้วัดหนึ่งของความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2547)¹³ ซึ่งได้จัดทำแบบวัดความสุขของประชาชนชาวไทยซึ่งมีตัวบ่งชี้เกี่ยวกับความตึงเครียดในการทำงาน โดยหากมีค่าต่ำเท่าไร ก็แสดงว่ามีความสุขมากขึ้น เพราะตัวแปรนี้มีความผกผันกับความสุข เช่นเดียวกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าค่าหน้าหนักองค์ประกอบของความวิตกกังวล เท่ากับ -0.10 แสดงว่ายิ่งมีความวิตกกังวลน้อยก็ยิ่งมีความสุขมากขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตกับเพศ ระดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่าระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความสุขในการเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีระดับชั้นปีสูงขึ้น มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนนักศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่า นักศึกษาแรกเข้า นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีสูงขึ้นจะมีเพื่อนสนิทที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านวิชาการ และเรื่องส่วนตัว มีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิติยา ยงภูมิพุทธา (2543)¹⁴ ที่พบว่าจำนวนปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมีความสุขของนักศึกษา ส่วนความวิตกกังวลนั้นแม้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับชั้นปีที่สูงขึ้น อาจเนื่องมาจากการตระหนักในความรับผิดชอบของบทบาท หน้าที่พยาบาล ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด

กับผู้ป่วย ประกอบกับการสอนของอาจารย์ที่ ย้ำเตือนว่า การให้การพยาบาลมีผลกระทบต่อชีวิต ของผู้ป่วย ต้องมีความระมัดระวัง และให้การดูแล ผู้ป่วยแบบองค์รวม เพื่อบรรเทาความทุกข์ทรมาน ทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (สภาการพยาบาล, 2546)

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสุข ในการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต กับเพศ พบว่า เพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางลบกับ ระดับความสุขในการเรียน โดยเฉพาะด้านความ วิตกกังวล หมายถึง นักศึกษาเพศหญิงมีการจัดการ กับความวิตกกังวล ได้ดีกว่านักศึกษาเพศชาย สอดคล้องกับ Beare & Myers (1994)¹⁵ ที่กล่าวว่า เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพล ต่อการตอบสนองต่อ ความเครียด

3. ลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครองมีความ สัมพันธ์ทางตรงต่อความสุขในการเรียน ของ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และมีความ สัมพันธ์ทางอ้อมต่อความสุขในการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตโดยส่งผ่านลักษณะ นักศึกษาสอดคล้องกับ Maslow (1998) ซึ่งได้ กล่าวไว้ว่า มนุษย์จะมีความสุขเมื่อได้รับการตอบ สอนตามความต้องการ ได้แก่ ความต้องการทาง กายภาพ ความต้องการความปลอดภัย ความ ต้องการเป็นเจ้าของและความรัก เป็นความ ต้องการที่จะมีความรักความผูกพันกับผู้อื่น ความ ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม ความต้องการ การเรียนรู้ ความต้องการด้านภาพลักษณ์ภายนอก ความต้องการความสมหวังในชีวิต ความต้องการ ในการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งความต้องการเหล่านี้ จะเกิดขึ้น ในครั้งแรกที่สถาบันครอบครัว

4. ลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัยมีความ สัมพันธ์ทางตรงต่อความสุขในการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และมีความ สัมพันธ์ทางอ้อม ต่อความสุขในการเรียนของ

นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตโดยส่งผ่านลักษณะ นักศึกษา อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาและปฏิสัมพันธ์ ระหว่าง นักศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางด้าน สังคมของนักศึกษา ซึ่ง Clark & Montague (1993)¹⁶ ทำการวิจัยค้นหาสาเหตุความเครียดของนักศึกษา พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ พบว่า สาเหตุสำคัญ ประการหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาล วิชาชีพเกิดความเครียด ไม่มีความสุขในชีวิต และไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษา และการ ทำงาน คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยเฉพาะ เพื่อนร่วมวิทยาลัยและเพื่อนในสถานที่ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. คำนึงชีวิตความสุขในการเรียนทั้ง 32 ตัวแปร สะท้อนและบ่งบอกความรู้สึกที่เป็นสุข ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งสะท้อน จากการให้น้ำหนักของตัวแปรดัชนีชีวิตความสุข ต่างๆว่า นักศึกษาให้ความสำคัญต่อความสุข ในการเรียน และมุ่งหวังที่จะศึกษาเล่าเรียนอย่างมี ความสุข ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลควรนำดัชนีชีวิตทั้ง 32 ตัวแปรนี้ ไปสำรวจระดับความสุขของ นักศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลมาใช้ในการกำหนด แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา ให้เป็น การเรียนรู้อย่างมีความสุขยิ่งขึ้น

2. การประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา/ผู้ปกครอง ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าลักษณะบิดา มารดา/ผู้ปกครองมีความ สัมพันธ์โดยตรง ที่มีอิทธิพลมากต่อความสุข ในการเรียนของนักศึกษา ดังนั้นวิทยาลัยจึงควรมี การประสานความร่วมมือกับบิดามารดา/ ผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด ควรมีการจัดประชุม ผู้ปกครองเป็นระยะเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของ วิทยาลัยและการอบรมสั่งสอนรวมทั้งวิธีการเลี้ยง

คุณักศึกษาของบิดามารดา/ปกครอง มีการให้ข้อคิดเห็นและการแนะนำในการส่งเสริมความสามารถของนักศึกษา ความช่วยเหลือเพื่อลดความเครียดและความวิตกกังวล ทั้งในด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัวของนักศึกษาก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานักศึกษาตามศักยภาพ

3. ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักใคร่สามัคคี ประคองในหมู่นักศึกษาด้วย เพราะตามข้อค้นพบนักศึกษาที่อยู่ร่วมวิทยาลัยมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความสุขในการเรียน ดังนั้นการส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่ผูกพันกัน ย่อมก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในด้านการเรียน เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้นักศึกษามีความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น และไม่เหงาหรือว่าเหวในระหว่างการใช้ชีวิตอยู่ในวิทยาลัย

อนึ่งจากผลการวิจัยพบว่าลักษณะนักศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสุขในการเรียน ทั้งด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง การเห็นคุณค่าของผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในตนเอง ความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2550) ความว่าความสุขของคน แสดงออกมาด้วยความพอใจเพียงสำคัญ ตรงนี้ให้ทำตัวเองให้พอเพียง ดังนั้นผู้รับผิดชอบในการพัฒนานักศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ นักศึกษาได้มีการวิเคราะห์ตนเอง มีการพัฒนาจิตใจให้มีความสงบ มีการเจริญสติ ให้มีความพอเหมาะพอดี เช่น กิจกรรมจิตวิวัฒน์ จิตตปัญญา เป็นต้น หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเอง

บรรณานุกรม

1. ไพฑูรย์ สินลารัตน์. อุดมศึกษาไทยในอุดมศึกษาโลก. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
2. Layard , Richard. Happiness : Lessons from a New Science, 2005.
3. นิดา วุฒิวิทย์. การพัฒนารูปแบบการบริการนิสิตนักศึกษาเพื่อสนับสนุนพันธภาระ ต่อการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
4. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2546. อุดมศึกษา นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก, 2546.
5. สภาการพยาบาล. คุณลักษณะพยาบาลที่ผู้รับบริการคาดหวังและพึงพอใจ. [ออนไลน์] สภาการพยาบาล, 2546. แหล่งที่มา : <http://www.tnc.or.th/knowledge/know08.html> [8 กุมภาพันธ์ 2551]
6. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ สมสุข ธีระพิจิตร และ วัชรนิษฐ์ เชาวันดำรงค์. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2549.
7. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พรินทวนกราฟฟิค จำกัด, 2547.

8. Arthur W. Chickering and Zelda F. Gamson. SEVEN PRINCIPLES FOR GOOD PRACTICE IN UNDER GRADUATE EDUCATION. [online] The American Association for Higher Education Bulletin, March 1987. Available from : <http://honolulu.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/7princip.htm> [10 August 2008]
9. Dunn & Hettler. Defining Wellness. [online] National Wellness Institute of Australia ,2006. Available from : http://www.wellnessaustralia.org/_mgxroot/page_10772.html [9 February 2008]
10. Maslow, Abraham. Maslows hierachy of needs. [online] iloveulove.com, 1998. Available from : <http://www.iloveulove.com/psychology/maslowhon.htm> [9 February 2008]
11. ประเวศ วะสี. แผนที่ความสุขและจิตปัญญาศึกษา. [ออนไลน์] ไบโอสถอว์คอม, 26 พฤศจิกายน 2548. แหล่งที่มา : <http://biolawcom.de/article/88> [8 กันยายน 2551]
12. กิตติยวดี บุญเชื้อ ปิตินันท์ สุทธสารสุนทร ชวงสุวนิช และ วิภา ตันกุลพงศ. การเรียนรู้มีความสุข. [ออนไลน์] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2549. แหล่งที่มา : http://www.wijai48.com/learning_stye/learning_theory.htm [8 กุมภาพันธ์ 2551]
13. กรมสุขภาพจิต. การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับใหม่ ปี 2547. [ออนไลน์] กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2547. แหล่งที่มา : <http://dmh.go.th/test/thaihapnew/> [8 กุมภาพันธ์ 2551]
14. นิตยา ยงภูมิพุทธา. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักศึกษา คุณลักษณะครูพี่เลี้ยง สภาพแวดล้อมทางคลินิกกับการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการพยาบาลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
15. Beare, Patricia Gauntlett & Myers, Judith L.E. Principles and Practice of Adult Health Nursing. St. Louis: Mosby, 1994.
16. Clark, E., and Montague, S. The nature of stress and its implications for nursing practice. Nursing Practice & Health Care. Great Britain : Edward Arnold, 1993.